

TÁMOP- 3.2.4.A - 11/1 – 2012 - 0056 „A tudás Patakja” című pályázat 2013. szeptemberi programjai

Irodalmi est (7)

Időpont: 2013. szeptember 25. 18:00 -19:00

Téma megnevezése: Tompa Mihály

Előadó: Szabó Viktória pedagógus

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Könyvtárismereti felkészítés (6)

Időpont: 2013. szeptember 26. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Folyóirattár a könyvtárban

Előadó: Kissné Lovász Éva könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

Teológiai szakmai program (9)

Időpont: 2013. szeptember 26. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Az egyházközségek tárgyi és írott értékei

Előadó: Tanászi Árpád lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Felolvasó ülés (5)

Időpont: 2013. szeptember 30. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Viselkedési szokások a leányok oktatása kezdetén Felső-Magyarországon különös tekintettel a 16-17. századra

Előadó: Misák Marianna lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Irodalmi est (7)

Időpont: 2013. szeptember 25. 18:00 -19:00

Téma megnevezése: Tompa Mihály

Előadó: Szabó Viktória pedagógus

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi est

A Sárospataki Református Kollégium szeretettel meghívja Önt a

Szabó Viktória: Tompa Mihály

című előadásra

Időpontja:

2013. szeptember 25. (szerda) 18 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

„A tudás Patakja” című pályázat keretében 2013. szeptember 25-én Szabó Viktória, a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumának tanára tartott előadást Tompa Mihályról. Az előadás alcíme, *Lant és Biblia* jelezte, hogy Tompáról, mint költőről és mint lelkésről is fog hallani a közönség. Az előadó arra törekedett, hogy bemutassa a nagyhírű költő életútját és költészetét. A szegény, nehéz sorból származó Tompa életében a fordulópontot Sárospatak jelentette, ahová szolgadiákként került. Laczkó Kitti, a gimnázium végzős tanulója ismertette, hogyan is élt a kis Tompa Patakon.

Miután bölcsészeti, jogi és teológiai tanulmányait befejezte Tompa Mihály, Eperjesre került nevelőnek. Ott találkozott Petőfi Sándorral és Kerényi Frigyessel. Elhatározták, hogy költői versenyt rendeznek az erdei lakról. Tirpák Gábor, 12.E osztályos diák ismertette Tompa versét, mellyel bár nem nyerte meg a versenyt, mégis ő tartotta magát leginkább a megbeszélte feladathoz.

Pestre kerülvén, Tompa beküldte Szuhay Mátyás című művét a Kisfaludy Társaság pályázatára, melyért külön dicséretben részesült. Innentől kezdve Petőfi és Arany neve mellett Tompa nevét emlegették harmadikként. Azonban a lant húrjai helyett a Biblia lapjai vették át a szerepet, amikor Bejére került lelkésznek. Tompa megtalálta azt a pályát, amely mellett haláláig kitartott. A bejeiek igen tisztelt és megbecsült lelkészükkel kapcsolatban több anekdotát is megőriztek, melyek közül kettőt Bányai Gábor, 11.A osztályos tanuló olvasott fel.

Betegségei miatt azonban Tompa külföldre kényszerült a gyógyulás reményében. Mire hazatért, már kitört a forradalom. A szabadságharc idején tábori lelkészként dolgozott, de e lázas napokat nem kísérte lantja zenéjével. A hazafias allegóriák időszaka csak a szabadságharc utánra tehető, amikor Kelemérre került lelkésznek. *A golyóhoz* című versét Bajtel Ákos, 12.A osztályos diák szavalta el angolul, majd *A madár, fiaihoz* című költemény

megzenésített változatát hallhatta a közönség Magyar Sandy (13.E) és Németh Zoltán (12.E) előadásában.

Később Tompa a regék világába menekült. Virágregéi a költő természetszeretetről tesznek bizonyosságot. Minden egyes regének üzenete van, s minden virág valamilyen emberi érzést, lelki állapotot közvetít. A közönség *Az ibolya álmai* című regét ismerhette meg Petkes Piroska (10.E) tolmácsolásában.

Tompa Mihály életének utolsó állomása Hanva volt. Ott található síremléke Arany János szavaival. Hazafias versei miatt azonban többször is letartóztatták, s a kisleánya halála miatti gyász is mélyítette testi, lelki szenvedéseit. Bár a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta, ő versein keresztül már búcsúzott barátaitól.

Tompa Mihályt Petőfi Sándor és Arany János egyenrangú társának tartották sokáig, azonban ma már csak harmadikként szoktuk említeni. A sárospatakiaknak kiemelt feladata, hogy emlékét őrizzék, s ismertebb versei (pl.: *A gólyához*; *A madár, fiaihoz*) mellett más, ugyanolyan értékes műveit is tanulmányozzák.

Sas Ede a következőképpen fogalmazta meg gondolatait Tompa Mihályról: „Pap volt. Az Isten, a természet, a hazaszeretet oltárának a papja. Ti, akik szeretitek a virágot, akik szeretitek a haza virágos, véráztatta földjét: zárjátok szívetekbe Tompa Mihály drága emlékét!”

Könyvtárismereti felkészítés (6)

Időpont: 2013. szeptember 26. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Folyóirattár a könyvtárban

Előadó: Kissné Lovász Éva könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Könyvtárismereti felkészítés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

Kissné Lovász Éva: Folyóirattár a könyvtárban

című előadásra

Időpontja:

2013. szeptember 26. (csütörtök) 9:45 óra

Helyszín: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei
Gutenberg terme

Összefoglalás

Az időszaki sajtó legfontosabb jellemzői: időszerűség – aktualitás, időszakosság – periodicitás, nyilvánosság – publicitás. Csoportosítása a megjelenési formája szerint lehet: nyomtatott, elektronikus.

Mit jelent az IDŐSZAKI KIADVÁNY? Az időszaki kiadvány, olyan előre meg nem határozott időtartamra tervezett nyomtatvány, amely egymást követő részegységekből /számokból, évfolyamokból, füzetekből stb. / áll. Legfontosabb fajtái: hírlapok, folyóiratok, évkönyvek, időszakosan megjelenő jelentések, közlemények, adat és címtárak, konferenciák kiadványai, számozott és számozatlan sorozatok. A napilapok és hetilapok közös neve: hírlapok. Lehetnek általános és politikai jellegűek: művészeti és irodalmi hetilapok, tudománynépszerűsítő, szakmaiak. A folyóiratok tartalmilag a következőképpen csoportosíthatók így: általános profilú, átmeneti típusok, szakfolyóiratok, ismeretterjesztő, művészeti, irodalmi, szórakoztató, ifjúsági és gyermeklapok.

Az elektronikus időszaki kiadványok a számítógépek termináljain az EPA – Elektronikus Periodika Archivum Adatbázis segítségével kutathatók.

SAJTÓTÖRTÉNET

Az ókorban az időszerű híreket a feliratok hirdették. Rómában az – ACTA DIURNA - napi közlemények – számolt be a szenátusi határozatokról.

A középkori kéziratosság újságleveleken terjesztette a híreket. Postamesterek állították össze és postakocsival vitték szét az országban.

A 15. század végén megjelennek a nyomtatott újságlevelek. Mivel nyelvük latin, először „RELATIO”- címmel jelentek meg, s a nemzeti jellegű változataik Itáliában az „AVISO”, németeknél a „ZEITUNG”- nevet kapták.

A 17. századi Itáliában hivatásos újságírók működtek. Folyamatosan megjelenő hetilapok 1609 - ben adnak ki először Augsburgban és Strassburgban.

A 18. század ezért lesz a sajtószabadság kivívásának korszaka.

A 19. században nagyipari könyvgyártás lehetővé teszi a nagy példányszámú tőkés, üzleti sajtót.

MAGYAR SAJTÓK

Kéziratos újsággyűjtemény Pozsonyban az 1600- as évek elején gyűlt össze. Kossuth Lajos ehhez a periodikum fajtához nyúlt vissza az 1830-as években, amikor az Országgyűlési Tudósítások, s a Törvényhatósági Tudósítások címmel írt lapjait másolással sokszorosított kéziratban terjesztették.

Nyomatott újságlevél németül jelenik meg nálunk először MANLIUS JÁNOS vándornyomdász munkájával: „NEUE ZEITUNG AUS UNGARN”, 1587.

Az első hírlap latin nyelvű „MERCURIUS VERIDICUS” – a Rákóczi - szabadságharc lapja /1705-1710/ Ráday Pál szerkesztésében. BÉL MÁTYÁS tudományos igényű folyóiratai a NOVA POSONIENSIA /1721-1722/, s az „EPHEMERIDES VINDOBONENSES” / 1776-1779/ szakmai lapoknak tekinthetők.

Az első magyar nyelvű lap a „MAGYAR HÍRMONDÓ” Pozsonyban indul útjára 1749-ben. Bécsben indul a „MAGYAR KURIR” /1786- 1834/, első irodalmi folyóirat a „MAGYAR MUSEUM” Kassán 1788-ban.

Magyarországon 1848. március 15-e a sajtószabadság kivívásának napja, jóllehet érvényesüléséről („ gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti”) még sokáig nem beszélhetünk. A 19. század jelentősebb orgánumai - számos más mellett - a VASÁRNAPI ÚJSÁG, ATHENAEUM, BUDAPESTI SZEMLE, az 1848-49. évi forradalom és szabadságharc sajtói, azután a MAGYAR HÍRLAP, PESTI NAPLÓ, MAGYARORSZÁG, SZÉPIRODALMI LAPOK, BUDAPESTI SZEMLE, BUDAPESTI KÖZLÖNY, PESTI HÍRLAP.

A NAP, AZ EST, ÚJ NEMZEDÉK, 8 ÓRAI ÚJSÁG, FŐVÁROSI LAPOK, ORSZÁG – VILÁG, KÉPES CSALÁDI LAPOK, ÚJ IDŐK, A HÉT, HUSZADIK SZÁZAD, NYUGAT, MAGYAR FIGYELŐ., Rangos szakmai folyóiratok pl.: FIGYELŐ, SZÁZADOK, EGYETEMES PHILOLOGIAI KÖZLÖNY, MAGYAR KÖNYVSZEMLE, JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY, ORVOSI HETILAP.

A két háború közöttiekből: PESTER LLOYD, FÜGGETLENSÉG, MAGYARSÁG, ESTI ÚJSÁG, PEST, MAGYAR FUTÁR, MAGYAR NEMZET, MAGYAR CSILLAG, SZÉP SZÓ, KELET NÉPE, VÁLASZ.

A 20. század végén több mint 1000 sajtó, 1000 milliósnál nagyobb példányszámban lát napvilágot.

FOLYÓIRATTÁR a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek Nagykönyvtárában

A Sárospataki Református Kollégiumban kezdettől gyűjtötték a könyvek mellett a nem könyv jellegű nyomtatott anyagot. Közöttük találjuk a az időszaki sajtó előfutárait melyeket hosszú időn át a könyvekkel együtt kezeltek, raktároztak.

Már a 16. században kapósak a meglehetősen hosszú című, előbb kéziratos, majd nyomtatott újságlevelek – az „AVISO” -k, RELATIO-k”, „ZEITUNG”-ok, melyeknek elsősorban a főúri magángyűjteményekben volt keletjük. A RÁKÓCZIAK az általuk támogatott külföldi tanulmányaikat végző diákokon, könyvkereskedőkön, vagy követeiken keresztül szorgalommal gyarapították ezeket. Tőlük és más magánkönyvtárakból kerültek a Nagykönyvtár állományába nyomtatott újságlevelek.

Az 1600-as években sorra jelentek meg a társasági, filozófiai, tudományos, morális lapok. COMENIUS ÁMOS JÁNOS a történelem és a földrajz oktatásához a „MERCIRIUS

GALLO – BELGICUS” és a NOVELLAE MERCATORUM” című lapok olvasását ajánlja 1651-ben.

A 18. században indulnak az első latin és magyar nyelvű hazai újságok, s kezdik meg sajtószolgálatukat.

Folyóirattárunk őrzi az első hazai, magyar nyelvű újság, a MAGYAR HÍRMONDÓ /1794 – 1810/ és az azt követő MAGYAR KURIR /1786-1834/ évfolyamait, sok egyéb - a magyar sajtótörténet hőskorát idéző - időszaki kiadvánnyal.

Megtaláljuk itt az első protestáns lapot, mely AMBRÓZY SÁMUEL besztercebányai evangélikus lelképásztor gondozásában évente négy alkalommal jelenik meg. Címe: NOVI ECCLESIASTICO – SCHOLASTICI ANNALES EVANGELICORUM AUGUST, ET HELVETICAE CONFSSIONIS IN MONARCHIA AUSTRIACA.

Az első magyar nyelvű protestáns lapunk PRÉDIKÁTORI TÁR néven indul. / Veresberény 1805/

Folyóirattárunk szinte a teljesség igényével őrzi a 19. század első felében induló protestáns lapokat.

Czegle Imre írásában (STUDIA et ACTA BP. 1983.) valamint Kiss Endre József: A SRK 19. századi sajtói című tanulmánya, továbbá a Folyóirattár katalógusa adhat pontos tájékoztatást az itt fel nem sorolható gazdag időszaki kiadványokról.

Meg kell említeni a Kollégium nyomdájában készült lapokat: SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK, SÁROSPATAKI HÍRLAP, PATAKI KRÓNKA, SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY, stb.

A kollégiumi lapok áttekintése egyúttal a protestáns sajtó egy érdekes, hazai vetületét nyújtja.

Az első jelentős időszaki kiadvány a PROTESTÁNS EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAP /PEIL/ A Kárpát-medence minden részében keletkezett hasonló fejlécű lap. MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZI ÉS ISKOLAI FIGYELMEZŐ, DEBRECENI PROTESTÁNS LAP, stb.

A legfontosabb egyházi orgánumok közé tartozik: a PROTESTÁNS SZEMLE, kezdetben a Protestáns Irodalmi Társaság lapja.

Nem tudjuk felsorolni valamennyi gyülekezeti és egyházszerkezeti, gyermek és ifjúsági, mozgalmi és egyesületi, hitépítő és missziói, tudományos és tanulmányi iskolai és egyéb intézményi, kulturális és közéleti, lelkigondozói és karitatív lapunkat melyek ma is haszonnal forgathatók, csupán néhányat említünk meg: REFORMÁTUS SZEMLE, KÁLVINISTA SZEMLE, REFORMÁTUSOK LAPJA, LELKÉSZEGYESÜLET, stb.

A protestáns sajtószolgálatot MURAKÖZY GYULA szolgálatnak nevezte : „A sajtó a templom és az iskola mellett álló egyházi szolgálat. Ezt érezte a 16. század, ezt elfelejtette a 19. és a 20. század magyar reformátussága, amikor egzisztenciális kérdésként merül föl ezt az elásott fegyvert újra megkeresni, a kezébe veszi. Lehet, hogy az „Isten kardja” az az ő kezében.”

A múlt század első felében, s különösképpen Trianon után és a két háború között kezdődött a határon túli magyar nyelvű sajtók gyűjtése, mely 1989 után új lendületet kapott.

A GULYÁS JÓZSEF FOLYÓIRATTÁRI OLVASÓTEREM szabadpolcos anyagként közvetlenül elérhetők az angol, német, francia nyelvű, teológiai szaklapok és a kurrens egyházi és világi lapok.

Időszaki kiadványaink nagyobb része régen is ma is leginkább a nagylelkű adományozók támogatása révén gyarapodott.

Folyóirattárunk kb. 4.000. katalogizált időszaki sajtóval áll az olvasók kutatók rendelkezésére.

Cikkbibliográfia és ETO katalógus segíti még a kutatókat.

Teológiai szakmai program (9)

Időpont: 2013. szeptember 26. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Az egyházközségek tárgyi és írott értékei

Előadó: Tanászi Árpád lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Teológiai szakmai program

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

Tanászi Árpád: Az egyházközségek tárgyi és írott értékei
című előadásra

Időpontja:

2013. szeptember 26. (csütörtök) 19 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

Amikor az egyházon belül őseink örökségéről beszélünk, tulajdonképpen történeti örökségről beszélünk.

Mi is az a történeti örökség?

- épített örökségünk (templomok, lelkézlakok, gyülekezeti házak, stb.)
- tárgyi örökségünk (klenódiumok, úrasztali terítők, berendezési tárgyak, stb.)
- írott örökségünk (anyakönyvek, jegyzőkönyvek, közigazgatási iratok, gazdasági iratok, stb.)
- szellemi és lelki-emocionális (érzelmi-hitbeli) örökségünk (hagyományok, közvetett vagy közvetlen lelki megnyilatkozások, stb.)

A tárgyi és az írott örökségünk felbecsülhetetlen kincs, hisz:

- Pótolhatatlan értékű történeti forrásanyag,
- Elsőrendűen fontos adatokat tartalmaznak a történeti kultúra számára, a művelődés- és társadalomtörténet, valamint a hely- és családtörténet megismeréséhez,
- Őseink keze munkája, áldozathozatala, szolgálatának eredménye, amit Isten dicsőségére és egyházuk javára, gyarapodására ajánlottak fel.

Ha elpusztulnak az egyházközség legfontosabb forrásai (pl. tárgyi vagy írott öröksége) például lehetetlen feltárni az egyházközség múltját. Ha elvesznek a történelmi gyökerek, az megnehezíti a jelen munkáját is. A saját múltját akár részben is elveszítő, elfelejtő intézmény, közösség nem tudja feladatát és küldetését igazán képviselni az emberek előtt, vagy esetleg

vallási illetve kulturális helyzetekben. A múlt forrásainak a megőrzése az evangélium hirdetésének az eszköze, ezért az egyházközségi és lelkeszi munka fontos része.

Többet látni a láthatónál!

Amikor egyházközségeink örökségeiről beszélünk, sokkal többről van szó, mint egy írott egyházi dokumentumról vagy a gyülekezet által szépnek és fontosnak tartott, a szertartásoknál használt szakrális tárgyról. Ezek az örökségek történelmi tények az emberek élményeiről, életmódjáról, Istenhez fűződő viszonyáról. Segítségükkel tanulmányozhatjuk a történetírásból kimaradt egyének és közösségek életét. A tárgyi örökség emlékeit nem pusztán anyagi mivoltukban kell megőrizni, hanem együtt azzal a tudással, lelkülettel, áhítattal, talentummal, amely létrehozta azokat, valamint az adott helyhez kötődő emberek és az események emlékezetével.

Például az írott örökségünkben meglátni az egyént, amint viszonyul az adott kérdéshez; felfedezni a gondolatok megtestesülésének a folyamatát, háttér információk közlését, az esetleges indulatok intenzitását és annak indíttatását, jelleme kirajzolódását, ügyek fontosságát, prioritását, figyelemmel kísérni a megvalósulások dokumentálását és áthagyományozását. Tárgyi emlékeink feltárják azt is, hogy mikor milyen egyletek, csoportok, körök, kis közösségek működtek az egyházközségben és milyen aktivitással. (asszonykör, bibliakör, leányegylet, nőszövetség, stb.) Példaként bemutatásra került néhány úrasztali terítő, klenódium és annak felirata.

Veszélyek, amelyek fenyegetik az írott örökségeinket

1. Környezeti tényezők: a víz, a nedvesség, a hőmérséklet, légszennyeződés, por, fény, tűz
2. Kártevő rovarok
3. Az iratok pusztulásának másik oka a papírkészítés során alkalmazott technológiák következménye. Itt elsősorban a megváltozott papírgyártási eljárást kell megemlíteni.

A tárgyi örökségünkre leselkedő veszélyek, károsító tényezők

1. A nem megfelelő páratartalom, és hőmérséklet, fény, por, tűz
2. Kártevő rovarok (moly)
3. A szakszerűtlen tárolás
4. Szakszerűtlen beavatkozások
5. Nem megfelelő minőségű anyag használata készítéskor

Az írott és tárgyi örökségünk megóvása és megőrzése

Megelőző állományvédelem

Néhány helyes döntéssel és célirányos intézkedéssel, viszonylag kis élőmunka ráfordítással pozitív hatást tudunk gyakorolni az írott és tárgyi örökségünk állapotára.

- Az egyházközség értékeit tároljuk biztonságos és száraz helyen.
- A rendszeres portalaníást porszívóval és enyhén nedves felmosóval végezzük.
- Az erős fény ellen használjunk ablaksötétítőt, vagy UV fóliát és gyengébb mesterséges fényt.
- Ha szellőztetünk, tegyük szélcsendben (ne áramoljon be a sok por)
- Használjunk savmentes levéltári dobozt az iratok tárolására.
- Ne használjunk fémkapcsot (rozsdá rongálja a papírt) és gumit (elszínezi a papírt).
- Sérült iratok javításánál ne használjunk celluxot, öntapadó szalagot
- A textíliákat ne tőrjük meg, használjunk inkább savmentes papírhengert, alkalmazzuk ezt a módszert főleg a bársony esetében.
- A textíliát szellőztessük időközönként. Molytalanítsuk.
- A textíliákat védjük a fémekkel való hosszas érintkezéstől.
- A tárolt textíliák közé tegyünk selyempapírt, mely felveszi a fölösleges nedvességet, és meggátolja a szálak összeakadását.
- Végezzünk színtartóssági próbát új terítő vagy drapéria készítése előtt

- A fémtárgyakat óvni kell a nedvességtől, a fizikai behatásoktól, a kémiaailag károsító anyagoktól (savas és lúgos tisztítószerektől).
- Az úrvacsorai kelyhet és borkiöntőt használat után azonnal le kell mosni vízzel (a bor savas hatású).
- A tárgyak rendszeres portalanításával, száraz takarításával megelőzhetjük az anyagok korrózióját. Ne tároljuk a fémtárgyakat sérült bevonatú fémpolcokon.
- A tárgyakat úgy helyezük egymás mellé, hogy a fémek ne érjenek egymáshoz, mert a levegő páratartalmának segítségével helyi galvánelem alakulhat ki, ami a tárgyak korrózióját okozhatja.
- Az ónpestises tárgyakat különítsük el a többi klenódiemtől, mert azokkal kapcsolatba kerülve a korrózió áttérjed, és elindítja a károsodást.

Felolvasó ülés (5)

Időpont: 2013. szeptember 30. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Viselkedési szokások a leányok oktatása kezdetén Felső-Magyarországon különös tekintettel a 16-17. századra

Előadó: Misák Marianna lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai tere

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Felolvasó ülés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

**Misák Marianna: Viselkedési szokások a leányok oktatása
kezdetén Felső-Magyarországon
Különös tekintettel a 16-17. századra**
című előadásra

Időpontja:
2013. szeptember 30. (hétfő) 19 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

A lányok, nők nevelése évezredekig más úton járt, mint a fiúké. Az emberről, nevelésről, annak céljáról, a módszerekről elmélkedő filozófusok és pedagógusok szinte kizárólag csak a fiúk nevelését tartották szem előtt, amikor gondolataikat, elméleteiket papírra vetették. A nevelés és oktatás intézményeinek története is elsősorban a férfiak társadalmi szerepekre való felkészítésének színtereivel, azaz fiúk iskoláival foglalkoztak. A nőnevelés teljes mértékben háttérbe szorult. Felmerül a kérdés, hogy mi ennek az oka? Hosszú ideig a nőnevelés kérdését és gyakorlatát két dolog határozta meg: az egyik a társadalmi megítélés, a másik pedig a társadalmi hovatartozás. Az első különösen a középkorban érezte hatását, a másik pedig egészen a reformációig, s talán még utána is. Természetesen ez nem jelentette azt, hogy a társadalom felsőbb rétegéhez tartozó lányok számára semmilyen oktatás nem lett volna. Az ókorban elsősorban a cél az volt, hogy jó háziasszony legyen, el tudja vezetni a gazdaságot, s gyerekeit nevelje. Később a középkorban a zárdák, illetve magán nevelők alkalmazása nyújtott tanulási lehetőséget. A szegényebb réteg számára azonban egészen a reformációig nem volt semmilyen lehetőség. Nyugat-Európában tudunk arról, hogy a 14. században nagyobb városokban nyíltak úgynevezett kisiskolák, melyek koedukáltak voltak, s a városi polgárság gyerekeit tanították. Magyarországon azonban nem találunk hasonlót. A reformáció hirdette meg az általános népnevelést. A hazánkban megjelenő reformáció szintén fellépett ezzel az igénnyel, de csupán egyházi keretek között tudott megvalósulni a leányok, nők oktatása, ami nem volt egységes és folyamatos. A 17. században új lendületet kapott a puritánok munkálkodása révén, akik szinte házról-házra jártak és tanították őket az olvasásra.

Összegzésképpen elmondhatjuk, hogy hazánkban megindult a leányok oktatása – hullámzóan ugyan - a 16-17. században, de ez még messze nem jelentette azt a formát, mely a fiúk számára régóta fennállt. Ugyanis az intézményes oktatás csirái csak a 18. században jelennek meg a nőnevelés területén.

**TÁMOP- 3.2.4.A - 11/1 – 2012 - 0056 „A tudás Patakja” című pályázat
2013. októberi programjai**

Felolvasó ülés (6)

Időpont: 2013. október 16. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Reformáció és históriás ének

Előadó: Dr. Dienes Dénes

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Teológiai szakmai program (10)

Időpont: 2013. október 21. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: A reformáció és a művészetek

Előadó: Pocsainé dr. Eperjesi Eszter

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Irodalmi est (8)

Időpont: 2013. október 22. 11:30 – 12:30

Téma megnevezése: Érszemlyéntől Széphalomig. Kazinczy Ferenc élete és munkássága

Előadó: Fehér József múzeumigazgató

Helye: Lévay József Református Gimnázium, Miskolc

Könyvtárismereti felkészítés (7)

Időpont: 2013. október 24. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Régi könyvek és állományvédelmük

Előadó: Tanászi Árpád

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

Felolvasó ülés (6)

Időpont: 2013. október 16. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Reformáció és históriás ének

Előadó: Dr. Dienes Dénes

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Felolvasó ülés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt

Dr. Dienes Dénes:

Reformáció és históriás ének
című előadására

Időpontja:

2013. október 16. (szombat) 19 óra

Helyszín:

Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

Batizi András Szatmár vármegyében, Batizon született 1510 körül. Már diákként a reformáció követője lett,

Abaújszántón vagy Kassán. 1530-tól Kassán volt tanító, ekkor jelentek meg első énekei. 1542 márciusában a wittenbergi egyetemre ment, a következő év őszén tért haza és lett Tokajban prédikátor. Részt vett az 1545. évi erdődi zsinaton. 1546-ban még írt egy éneket, ezután nem hallunk róla, valószínűleg ebben az évben elhunyt.

A legelső kátészerzőnk egyike. A Keresztyéni tudományról való könyvecske (Krakkóban jelent meg 1550-ben, de a negyvenes évek elején írta) című munkája Luther hatását hordozza.

Hosszú évtizedeken keresztül használták az iskolai oktatásban a hit alapjainak tanítására.

Gyülekezeti énekei lírai jellegűek. Céljuk Isten dicsőítése, de a hívek tanítása, vallásosságának elmélyítése is, ezért énekein végig húzódik a tanítói jelleg. Az ő énekeivel kezdődik a magyar nyelvű zsoltárparafrazisok megjelenése a hazai énekköltészetben, s ezzel együtt a

bibliai zsoltárok hatása. A 44. zsoltár átköltésében a zsidó – magyar sorspárhuzam jegyei mutatkoznak meg. A „Serkenj fel, miért alszol Uram?” sort így magyarítja:

Kelj fel már Úristen te álmodból,
Szabadíts ki minket nyavalyánkból,
Az szegény foglyokat fogságából
Hozd ki Mahumet országából.

A bibliai epikának is első munkása. Históriai énekei szorosan kötődnek az aktuális történelmi helyzethez. Alkalmas példát, intést, tanítást vagy vigasztalást találhatott benne a hallgatóság. Az drága és istenfélő vitéz Gedeonról szép história (1540) és a Jónás prófétának históriája (1541) című históriai énekei azt a tanulságot példázzák, hogy megmenekülhetünk a török veszedelemből, ha megtérünk. (A korai hazai reformációban a megtérés a protestantizmus tanításának befogadását jelenti.) Ha Isten segítségéért könyörgünk, miként a zsidókat a pogány hódítók járma alól felszabadító Gedeon is tette, megszabadulunk. Jónás is megmenekült a pusztulástól, mert segélykérését meghallgatta Isten, sőt Ninivét sem vesztette el, mert lakói megtértek a bálványozásból. Az istenfélő Zsuzsánna asszonnak históriája (1541) azt a tanulságot summázza, hogy Isten hatalma a benne bízókat megszabadítja a veszedelemből. Lehetséges, hogy az Izsák pátriárkának szent házasságáról való szép históriát (1546) egy fiatal pár esküvőjére készítette Batizi, viszont a házasság kérdése – különös tekintettel a papi házasságra – feszítő problémája volt a kornak. Így az ének erre is válaszol, miszerint a házasság szerzője maga Isten. A Meglőtt és megleendő dolgoknak ... históriája, (1544) tulajdonképpen egy bibliai világkrónika, amit Batizi a wittenbergi történelemszemlélet jegyében írt meg.

Batizi András énekei összességében intő-tanító tartalmú szerzemények, ún. prédikációs-énekek, illetve elbeszélő jellegű vallásos históriák. Bibliai históriái, a hiányzó, vagy csak nagyon szűk körben ismert anyanyelvű Szentírást pótolva, bibliaismeretet is közöltek. Batizi a latin nyelvű Bibliából fordított, igen elkötelezetten törekedett a szöveghűsége. A Krisztus születésének históriája Lukács evangéliumának történetét mondja el, sokkal nagyobb hangsúlyt helyezve a hiteles előadásra, mint a költői formákra.

Az énekelt verset, melynek a reformáció korában voltak már világi és egyházi előzménye, a hallgatók könnyen megtanulták. („Zenészek és lantosok hazai nyelven, lantkísérettel éneklék a vitézek tetteit” – fogalmazták meg Hunyadi Mátyás udvaráról a 15. században. Egyházi-vallásos előzmény pedig szintén e korban született, latin prózai szövegből magyarrá verselt

Szent Katalin-legenda.) A 16. században – Batizi kortársaként – a világi tartalmú históriai éneket Tinódi Lantos Sebestyén művelte a legmagasabb színvonalon. Ugyanakkor Tinódi bibliai históriákat is szerzett (Judit asszony históriája; Dávid királ, mint az nagy Góliáttal megvívott). Szintén jelentőset alkotott ebben a műfajban Sztárai Mihály: Az istenfélő Eleázár papról és az kegyetlen Antiochus királyról való história (1546); Ákháb király hitetlenségéről és Illyés prófétának megfeddéséről való szép história (1549); Az Holofernes és Judit asszony históriája (1552).

Teológiai szakmai program (10)

Időpont: 2013. október 21. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: A reformáció és a művészetek

Előadó: Pocsainé dr. Eperjesi Eszter

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Teológiai szakmai program

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt

Pocsainé Dr. Eperjesi Eszter:
A reformáció és a művészetek
című előadására

Időpontja:

2013. október 21. (hétfő) 19 óra

Helyszín:

Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

A 16. században a magyarországi művészet történetének változásait alapvetően két tényező határozta meg: a török előrenyomulása és a reformáció terjedése.

A törökök előrenyomulása Mohács után két részre osztotta, majd Buda elestét követően három részre szakította az országot. A hazai művészeti élet legfontosabb centrumai szűntek meg az 1540-es években, és nemcsak további működésük szakadt félbe, hanem el is pusztultak. A kialakuló fejedelemség Erdélyben őrizte meg leginkább a hagyományos kereteket, ám ott is a század második felére alakultak ki új struktúrák.

A másik fontos, a művészetet alakító tényező a reformáció térhódítása volt. Ez új alapokra helyezte a művészeteket. A mohácsi csatától Buda visszafoglalásáig terjedő időszak magyarországi művészete a reneszánsz és a barokk korszakára esik. A jellegzetes művészeti ágak közül emeljük ki a legfontosabbakat.

Könyvművészet

A középkorral együtt eltűntek az újonnan készülő, reprezentatív könyvfestészeti alkotások. Egyre nagyobb teret hódított meg a **könyvnyomtatás**. A nyomtatott könyveket a költséges miniatúradísz helyett fametszetekkel díszítették. Záródíszek, iniciálék egyszerűbb kötetekbe is kerültek, a díszesebbeket figurális ábrázolásokkal, bibliai szimbólumokkal is díszítették. Elsősorban a könyv címlapját. A könyvek többsége használati kötést kapott, többnyire vaknyomásos, olykor aranyozott bőrkötést. Biblia hősök, antikizáló profilportrék bújtak meg az indák között, a középméretűt pedig nagyobb figurális ábrázolások töltötték be, nem egyszer a reformátorok arcképeivel. Bemutattuk mindezek példákon: Vizsolyi Biblia címlapja; Széchy Mária Bibliája; Kálvin Intituciójának Senczi Molnár Albert által történt fordítása; Comenius művei; 17. századi ellenreformációs kiadványok.

Zene

A protestáns gyülekezetek magyar nyelvű éneke a reformáció kibontakoztatásával egy időben felvirágzott, és igen korán nyomtatott énekeskönyvekben is megjelent. Három munkának történt meg a bemutatása: Csáti Graduál; Patai Graduál; Genfi Zsoltárok Szenczi Molnár Albert kiadásában.

Festészet

Humanista portrék, ősgalériák kialakulása, történeti csataképek alkotása erre a korszakra esik. A rézmetszet a magyarországi művészet egyik fontos eszközévé vált a 16-17. században. Elias Widemann rézmetszetsorozatában 1652-ben Bécsben 100 magyar nemes arcképét adta ki. Nürnbergben, 1664-ben megjelent Mausoleum- ez a magyar uralkodók egész alakos képmásait tartalmazta a magyar vezérektől egészen IV. Ferdinándig. Portrék, festmények bemutatása.

Iparművészet

A reformáció korának gazdag egyházművészeti anyaga maradt meg a református gyülekezetek tulajdonában. Letétként őrizzük a múzeumi gyűjteményben. Bemutattuk úrihímezéses úrasztali terítőinket, ón úrasztali kannákat, ötvöstárgyaink közül válogatva 10 tárgyat, habán edényeket és díszes templombelsőket, felvillantatva a virágos reneszánsz korszakát a református egyházművészetben.

Vetített képek alapján kitértünk a szobrászatra, várak, kastélyok építésére és a gazdag viseletre, melyet meghatározott az úrihímezés térhódítása ebben a korszakban.

A 16-17. században Európában egymást érték a hatalmi harcok, vallási háborúk és a parasztfelkelések. A reformáció a nemzeti nyelvvel, a könyvkiadásokkal, klenódiумаival, festészetével a magyarság megmaradását szolgálta. Művészeti ágai évszázadokon keresztül hatottak, hatásuk ma is érvényesül.

Irodalmi est (8)

Időpont: 2013. október 22. 11:30 – 12:30

Téma megnevezése: Érsemlyéntől Széphalomig. Kazinczy Ferenc élete és munkássága

Előadó: Fehér József múzeumigazgató

Helye: Lévay József Református Gimnázium, Miskolc

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi est

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt

Fehér József:
Érsemlyéntől Széphalomig,
Kazinczy Ferenc élete és munkássága
című előadására

Időpontja:
2013. október 22. (kedd) 11:30 óra

Helyszín:
Lévay József Református Gimnázium, Miskolc

Összefoglalás

- I. A születés helye: a bihari Érsemlyén régen és ma. Származás, a család, a gyermekevek. Alsóregmec, szüleinek házánál. az alsóregmeci emlékhely: jeloszlop szülei telkének és házának kertjében. A Kazinczy-mellszobor és a Kazinczy Emlékpark. Rokonságának alsóregmeci temető kertje.
- II. Iskolái, tanulóévei: Késmárk, Sárospatak. A pataki diákevek inspirációi. Irodalmi próbálkozásai, a tekintélyes Bessenyei György és a fiatal Kazinczy levelezése. Bessenyei „intése”, iránymutatása.
- III. Az új világ, a felvilágosodás eszméinek hatása a formálódó ifjúra: Bécs. A „művészi szép” kultuszának felismerése a képzőművészet és a zene segítségével. Közülük a szépirodalom vált uralkodóvá.
Kassa: a művelt szalonok világa. Az első magyar irodalmi folyóirat, a Magyar Museum indítása Baróti Szabó Dáviddal és Batsányi Jánossal. Önálló folyóirata: az Orpheus.
- IV. Iskolafelügyelői tevékenysége. Felvilágosult elvei; elbocsátása.
- V. Részvétele a jakobinus mozgalomban. Börtönévei: Buda, Brünn, Kufstein, Munkács.
- VI. Szabadulás, házassága gr. Török Zsófiával. Széphalmon való letelepedése. A nyelvújítási küzdelem elindulása: a Tövisék és virágok. Fordításai a világirodalom klasszikaiból. A nyelvújítási harc összegzése: kiegyezés Kisfaludy Károllyal, a reformkori új nemzedéke. A Pályám emlékezete és a Fogságom naplója.
- VII. Széphalmi emlékhelye. Mauzóleuma.
- VIII. A Magyar Nyelv Múzeumának küldetése Kazinczy Ferenc szellemében.

Könyvtárismereti felkészítés (7)

Időpont: 2013. október 24. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Régi könyvek és állományvédelmük

Előadó: Tanászi Árpád

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Könyvtárismereti felkészítés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt

Tanászi Árpád:

Régi könyvek és állományvédelmük
című előadására

Időpontja:

2013. október 24. [csütörtök] 09:45 óra

Helyszín:

Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei,
Gutenberg terem

Összefoglalás

A könyv mind a mai napig nagyon fontos és elterjedt információ- és adathordozó maradt.

A könyvnyomtatás feltalálása Johannes Gutenberg nevéhez fűződik, aki a mozgatható betűnyomás legvalószínűbb feltalálója. Az 1450-es évektől kezdve 1500. december 31-ig szedésnyomással, vagyis összerakható és szétszedhető betűkkel készült könyvek az ősnyomtatványok. Az ősnyomtatványok kezdetben a kéziratos kódexekhez hasonlítottak, például általában nem volt címlapjuk, ívfüzetekből álltak, az íveket nem egymás mellé, hanem egymásba helyezték, nincs lapszámozásuk, ehelyett az ábécé soron következő betűivel látták el folyamatosan, az ívek, levelek sorrendjét az őrszó jelezte, barátbetűhöz hasonló gótikus kézírás utánozta (gót textúra), míg később a világi műveket – az ókori klasszikusok írásait – antikvával, azaz a humanista írás gömbölydedebb betűjével nyomtatták, kezdetben az illusztrációs eszközük a kézi festés volt, később pedig a fametszet, a szövegben rendkívül sok rövidítés található. A legrégebbi ősnyomtatvány Gutenberg Mainzban készült latin Bibliája, amely 1453- 1455 körülre datálható. Az első magyarországi kiadvány, az 1473-ban megjelent Budai Krónika Hess András nevéhez fűződik.

A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában 31 ősnyomtatvány található, mint például Balbus, Johannes: Catholicon. Strassburg, 1470, Biblia Germanica. Nürnberg, 1483, Schedel: Liber Chronicarum. Nürnberg, 1493, Cato cum glosa et moralisatione. Augusta, 1496, Biblia Sacra. Bazel, 1491, stb.

Gazdag az antikva-gyűjtemény is (A 16. század anyagát felölelő antikva-gyűjtemény klasszikus írók, humanisták és a reformáció korának tudományos és szépirodalmi műveit tartalmazza, illetve gazdag történelmi forrásanyagot nyújt a török elleni háborúk vonatkozásában is).

Nagyon értékesek a 16. században és a 17. század elején készült Bibliáink is: Rotterdami Erasmus: Újszövetség. Bazel, 1535, Luther Márton: Biblia. Wittenberg, 1555, Károlyi Gáspár: Szent Biblia. Vizsoly, 1590, Károlyi Gáspár: Szent Biblia. Hanau, 1608. Könyvtárunk őrzi I. Rákóczi György és felesége Lorántffy Zsuzsanna Bibliáját, de fellelhető többek között Szenci Molnár Albert, Kazinczy Ferenc, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelem egykori könyvtárából hozzánk került könyv is.

Nagyon gazdag a Régi Magyar Könyvtár (Szabó Károly és Hellebrandt Árpád közös munkája felöleli az 1473-1711 közötti magyar nyelvű illetve a magyar vonatkozású nem magyar nyelvű műveket), mely több mint 2.000 könyvtári dokumentumot tartalmaz.

A régi könyvek állományvédelme egy nagyon fontos feladat a Nagykönyvtárban. Fokozott figyelmet szentelünk a prevencióra (megelőzés). A következő tényezőkre koncentrálnak:

1. A környezeti tényezőktől való védelem:
 - a. a víz, a nedvesség és a hőmérséklet
 - b. légszennyeződés, por, fény
 - c. tűz (elektromos vezeték meghibásodása, dohányzás)
 - d. lopás, az iratok szándékos megrongálása
2. Kártevő rovarokkal szembeni védelem
3. Szakszerű tárolás
 - a. savmentes doboz alkalmazása
 - b. „szellős, laza” tárolás
 - c. a gerincsérülések elkerülése

Az állományvédelem másik fontos területe az intervenció (beavatkozás), azaz a megsérült és megrongálódott könyvtári dokumentumok restaurálása.

TÁMOP- 3.2.4.A - 11/1 – 2012 - 0056 „A tudás Patakja” című pályázat 2013. novemberi programjai

Könyvtárismereti felkészítés (8)

Időpont: 2013. november 7. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Az Adattár helye és szerepe a Gyűjteményekben a könyvtár mellett

Előadó: Laczkó Gabriella lelkész-adattárvezető

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

Felolvasó ülés (7)

Időpont: 2013. november 11. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Viselkedési szokások a leányok oktatása kezdetén Felső-Magyarországon különös tekintettel a 18 – 19. századra

Előadó: Misák Marianna lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Irodalmi kör (6)

Időpont: 2013. november 14. 17:00 – 18:00

Téma megnevezése: Emberi és írói kapcsolat Kazinczy Gábor életútján

Előadó: Veres Miklós irodalomtörténész, tanár

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Irodalmi est (9)

Időpont: 2013. november 21. 18:00 – 19:00.

Téma megnevezése: A lyukasórák tudós tanár: Mészöly Dezső műfordító, költő, dramaturg

Előadó: Sinkóné Tóth Zsuzsanna középiskolai tanár

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Teológiai szakmai program (11)

Időpont: 2013. november 28. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Az épített örökség és védelme

Előadó: Tanászi Árpád lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Könyvtárismereti felkészítés (8)

Időpont: 2013. november 7. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: Az Adattár helye és szerepe a Gyűjteményekben a könyvtár mellett

Előadó: Laczkó Gabriella lelkész-adattárvezető

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Könyvtárismereti felkészítés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

**Laczkó Gabriella: Az Adattár helye és szerepe a
Gyűjteményekben a könyvtár mellett**

című előadásra

Időpontja:

2013. november 07. [csütörtök] 09:45 óra

Helyszín: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei,
Gutenberg terem

Összefoglalás

A program a tervezett időben elkezdődött. A kitűzött célközönség teljes létszámban jelen volt. A bevezetés után Laczkó Gabriella az Adattár igazgatója mutatta be az SRK Tudományos Gyűjteményeinek Adattárát, mint különleges kutatási területet közelebb hozva a diákokhoz.

Bevezetés: az Adattár „kialakulása” – a Sárospataki Református Kollégiumtól egyházkerületi gyűjteménnyé való szerveződésébe.

Az Adattár egyes gyűjteményrészlegeinek bemutatása. A gyűjteményrészlegek legjellemzőbb ismertető jegyei megjelennék projektor segítségével, mialatt a bemutatás zajlott.

Szakkönyvtár bemutatása: diákok kezébe adva a két világháború között oly jellemző írói csoport: a népi írók első kiadású kötetei mellett aztán sorban minden gyűjteményi terület egy-egy reprezentáns darabjával együtt megtörtént ez. Faluszemináriumi kéziratok gyűjtési koncepciójának bemutatása. Az Adaléktár ismertetésénél egyben megelevenedett az egykori Sárospataki Református Teológiai Akadémia diákélete. (regös cserkészlet, faluszeminárium, népfőiskola, legáció, szupplikáció, stb. ...)

- Aprónyomtatvány - gyűjtemény
- Fényképtár
- Tájképes levelezőlap-gyűjtemény
- Népköltési gyűjtemény
- Népfőiskolai gyűjtemény
- Külföldi magyar gyűjtemény
- Adaléktár

A bemutatás az adott időkereten belül sikeresen megtörtént és elmondható a diákok érdeklődését látva, hogy célját maradéktalanul elérte.

Felolvasó ülés (7)

Időpont: 2013. november 11. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Viselkedési szokások a leányok oktatása kezdetén Felső-Magyarországon különös tekintettel a 18 – 19. századra

Előadó: Misák Marianna lelkesz-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Felolvasó ülés

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

**Misák Marianna: Viselkedési szokások a leányok oktatása
kezdetén Felső-Magyarországon
Különös tekintettel a 18-19. századra**

című előadásra

Időpontja:

2013. november 11. [hétfő] 19 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

A 18. század elején egy 1711 -ből Tokajból való feljegyzés azt írja, hogy a tokaji gyülekezet „fundust vásárolt leányoskola” számára. Vagyis megindul a nőnevelés területén egyfajta intézményesedés, ami még mindig nem jelentette a fiúkéval azonos iskoláztatást.

A 18. és a 19. században is erőteljes még a hagyományos felfogás, miszerint a nő ne tanuljon, ne politizáljon, csak legyen jó feleség, anya és háziasszony, vagyis éljen csak a családjának. Ez természetesen nem minden társadalmi réteghez tartozó nőre, leányra értendő, hiszen a szegényebb népréteg leányai, asszonyai dolgozni voltak kénytelenek, hogy a mindennapi kenyér az asztalra kerüljön.

Mindezeknek ellenére voltak olyanok, akik feltétlenül szorgalmazták a lányok alsó-, felsőbb fokú tanulásának lehetőségét, sőt az egyetemet is. Továbbá törvények születtek a 19. században, melyek már rendeletileg is előírták, nem csupán lehetőségként tárták a lányok elé a tanulást.

A 19. századi jeles egyéniségek nők tanulása ügyében történő felszólalásait diákok felolvasása révén mutattam be. Madaras Irma, Széles Jákób, Nagy Antónia teológiai hallgatók voltak ebben segítségemre. A részletek, illetve az előadásban elhangzottak beható képet nyújtottak a hallgatóság számára a lányok 18-19. századi oktatási lehetőségébe.

Irodalmi kör (6)

Időpont: 2013. november 14. 17:00 – 18:00

Téma megnevezése: Emberi és írói kapcsolat Kazinczy Gábor életútján

Előadó: Veres Miklós irodalomtörténész, tanár

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi kör

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

**Veres Miklós: Emberi és írói kapcsolat Kazinczy Gábor
életútján**

című előadásra

Időpontja:

2013. november 14. (csütörtök) 17 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

Kazinczy Gábor 1818. július 18-án született a Zemplén megyei Berettőn. Kazinczy Istvánnak (Kazinczy Ferenc unokatestvérének) és Boronkay Rozáliának a gyermeke. Hét éves korában Sárospatakra került, és ott maradt 1828. júliusáig, mint első a classisban. Szeretett olvasni, tanítói bámulták emlékezőtehetségét, amikor lapokat mondott el Heltai Gáspár krónikájából. A túlfeszített tanulás megrontotta egészségét, az orvosok tanácsára levegőt kellett változtatnia. 1828-ban Késmárkra vitték felsőbb iskolába, ahol mindent latinul tanítottak. Rendszeres tanulás helyett a német irodalom foglalta el minden idejét. Hanyatló egészsége ismét környezetváltoztatást kívánt, azért 1829-ben Eperjesre ment, ahol 1832 közepéig maradt. Nagybátyja, Kazinczy Ferenc példáján felbuzdulva már tizenhárom éves korában elhatározta, hogy író lesz. Édesanyja elvitte Kazinczy Ferenchez, aki megajándékozta könyvekkel és buzdította, hogy tanuljon írni s adja magát fordításokra. Így képezte magát stílisztává s fordítóvá. 1832-ben a Magyar Tudományos Akadémia fordításra kitűzött több munkát. A 14 éves fiú komolyan ajánlkozott Fessler és Engel magyar fordítására. Az 1832. évi hosszas betegeskedése, bár halálos krízissel járt, teljesen elmúlt. Ismét Sárospatakra vitték és ott egyik titkára lett a Nyiry tanár vezetése alatt levő irodalmi egyesületnek. 1835-ben bevégezte az iskolákat Patakon, ahonnan Pozsonyba sietett az országgyűlésre s ott Lovassy László és társainak szellemétől áthatva, az ifjúság soraiban a leglelkesebbek egyike lett. Wesselényi Miklósnál is szívesen látott barát volt. 1836-tól 1838-ig Pesten tartózkodott, tanult, írt és megismerkedett Szemere Pállal és Fáy Andrással, baráti kapcsolatba került Vörösmarty Mihállyal és Toldy Ferencsel és dolgozótársa lett az Athenaeumnak. Közben feleségül vette Fáy Emmát. 1839-ben Népbarát című gyűjteményt akart kiadni, de

megvádolták, minek következtében nem jelenhetett meg. Ugyanez lett a sorsa az Őr, Ellenőr és Holmi címek alatt cenzúra alá adott dolgozatainak is.

Mivel írói vállalkozása nem sikerült, hazament szülőmegyéjébe s belevegyült annak politikai életébe, ahol csakhamar vezérszerepet játszott, mint szónok és reformátor. 1848-ban képviselővé választották; követte az országgyűlést Debrecenbe. Itt a mérsékeltbb politikai irányzathoz, a békepárthoz tartozott. Ellenezte a vakmerő, kockázatos rendszabályokat, élesen támadta a Madarász László akkori rendőrfőnök forradalmi elveit, ő volt a vád kezdeményezője a hírhedt Zichy-féle gyémántok ügyében és határozottan kárhoztatta az április 14-ikei függetlenségi nyilatkozatot.

A világosi fegyverletétel után őt is perbe fogták, haditörvényszék elé állították és elítélték, azonban több követársával együtt amnesztiát nyert. Ettől fogva mély melankóliába esett. lelkét. Egy ideig Pesten tartózkodott, azután Bánfalvára költözött, ahol lassanként visszatért a tudomány és irodalom nemes élvezetéhez. Az irodalmi összeköttetést leginkább csak Toldy Ferencsel s Szemere Pállal. Kazinczy örömmel és lelkesülten üdvözölte az Újabb Nemzeti Könyvtárt, melynek ő volt az egyik legbuzgóbb munkatársa és Toldyval együtt szerkesztője.

1858. december 15-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává, 1860. júliusában pedig a Kisfaludy Társaság rendes tagjává választotta. Az országgyűlés feloszlását követően visszavonult a bánfalvi magányába, ahol 1864. április 18-án elhunyt.

Az 1830-as évek vége felé új írói nemzedék lépett fel. Tagjai Bajza, Toldy és Vörösmarty pártfogása alatt indultak el, de újat kereső nyugtalanságuk, élénk világirodalmi érdeklődésük, politikai szándékuk újfajta, radikálisabb szellemi irányzatot alakított ki. E nemzedék legjelentősebb alakjai sorában találjuk Kazinczy Gábort is.

1838-ban *Táborozásaim* cím alatt *Időszaki Füzeteket* szándékszik kiadni, mely vállalkozásáról ezt írja: Örül a vállalkozásnak, mert alkalma nyílik benne tömjént gyűjtani a jóknak és csatár üzenni a kontár irodalmároknak. Sok ifjú erőt gyűjthetne össze, miben talán egy nagyobb jövő magvai szunnyadnak. E jóslata később valóra vált. A magyar irodalomnak e körből leghasznosabb és legkitűnőbb munkásai emelkedtek ki, akiknek ő volt a központja Kazinczy Gábor írói érdeme három erős alapon nyugszik:

1. Kazinczy Ferenc szétszórt irodalmi hagyatékának összegyűjtése, gyarapítása, részben kiadása és ezek által a nemzetben csodákat művelő lelkesedés felébresztése
2. A hazai történelem XV – XVII. századi magyar íróinak a felkutatása és közzététele
3. Klasszikus fordításai. Kazinczy Gábort a fordításban nem annak technikai könnyebbsége vezette, hanem a magasabb irodalmi és erkölcsi célok. Igyekezett a magyar nyelvet szépíteni, az ízlést pedig nemesíteni, és miközben ily formában emelte az irodalmi színvonalat, egyszersmind a nemzet jellemére kívánt hatni.

Jakab Elek a *Kazinczy Gábor irodalmi hatásáról* című irodalomtörténeti tanulmányában nagyon hatásosan érzékelteti Kazinczy esetében az előfutári szerep sorsszerű megértését.

Az előadás előtt elhangzott egy vers, valamint felcsendült Czabányi Attila gitárzenéje is.

Irodalmi est (9)

Időpont: 2013. november 21. 18:00 – 19:00.

Téma megnevezése: A lyukasórák tudós tanár: Mészöly Dezső műfordító, költő, dramaturg

Előadó: Sinkóné Tóth Zsuzsanna középiskolai tanár

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi est

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

**A lyukasórák tudós tanár: Mészöly Dezső műfordító, költő,
dramaturg**

című előadásra

Előadó: Sinkóné Tóth Zsuzsanna

Időpontja:

2013. november 21. (csütörtök) 18 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

A TÁMOP-3.2.4.A-11/1-2012-0056 számú „A tudás Patakja” projekt keretében került sor 2013. november 21-én a Sárospataki Református Kollégium Szikszai termében a *Mészöly Dezső, a lyukasórák tudós tanár* című irodalmi estre.

A téma kiválasztásakor az előadó figyelembe vette a Kollégium gazdag múltjából adódó lehetőséget: egy híres pataki diák irodalmi munkásságának megismertetését. A közönség főként gimnazistákból tevődött össze, számukra nemcsak a hagyománytisztelet indítékát erősítettük, hanem a Regionális kultúra és interkulturális közelítések érettségi témakörhöz is kiegészítésül szolgált az est.

A Kossuth-díjas író, műfordító, dramaturg pályájának, tevékenységének az iskolások számára kedves irányát, a „lyukasórák” választottam az előadás szervezőelvének. A Mészöly Dezső által szerkesztett és vezetett televíziós irodalmi műsor, valamint a folyóirat szolgált kiindulásként. A szellemes, gazdag műveltségű, megnyerő fellépésű tudós művész a nézők és az olvasók szolgálatába szegődve töltötte be feladatát ezeknek a fórumoknak a segítségével.

Az életmű gazdag esszéanyaga, a műfordításokhoz készült többkötetnyi napló, jegyzet, esszé segítségével ismerhettük meg azt a körültekintő, alapos, intuitív munkát, amit a Shakespeare-Villon- vagy éppen Sissy-műfordítások jelentenek. Szemléltető igazolásként elhangzottak részletek a közismert kötelező olvasmányokból, az Antigoné és a Rómeó és Júlia fordításváltozataiból.

Az előadás utolsó részében az előadó személyes élményeit osztottam meg a hallgatósággal. Egy szerény pataki tanár pályájának ragyogó részletét, a Mészöly Dezsővel folytatott levelezést.

Teológiai szakmai program (11)

Időpont: 2013. november 28. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: Az épített örökség és védelme

Előadó: Tanászi Árpád lelkész-könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Teológiai szakmai program

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

Az épített örökség és védelme

című előadásra

Előadó: Tanászi Árpád

Időpontja:

2013. november 28. (csütörtök) 19 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

Az egyházközségek épített öröksége egyrészt helyet biztosít a gyülekezetek hit- és közösségi életének megélésére, gyakorlására és elmélyítésére, másrészt pedig életteret biztosít a szolgálattevőnek és családjának, harmadsorban pedig helyet ad a közösség által vállalt oktatási, egészségügyi, szociális és ifjúsági feladatok szakszerű ellátására. Így hát az egyházközségek tulajdonában található szakrális és profán, azaz közönséges épületek.

Védettségük szerint léteznek műemléképületek, helyileg védett és nem védett épületek az előnyeikkel és hátrányaikkal együtt.

Bár a református szakrális épületek belső díszítésére a puritán egyszerűség jellemző, mégis található olyan templomok, amelyeknek a faldíszítése (csarodai református templom, taktabáji református templom), a mennyezet díszítése (tákos református templom, körösfői református templom), a berendezés díszítése, az orgona (kórósi, a kovácsvágási, a bonyhai, a kalotadamosi, a Farkas utcai ref. templom Kolozsváron, a református Nagytemplom Szentesen) figyelemreméltó, szemet gyönyörködtető és kultúrtörténeti kincs.

Az épített örökséget elég sok tényező veszélyezteti gyakori hibákat okozva, melyek azonnali beavatkozást igényelnek. Azonban költségkímélőbb és kevésbé időigényes a megelőző munkák elvégzése. Az épített örökség két legnagyobb ellensége: a víz és a szél.

a. A felszíni víz a fal alá folyik és átáztatja azt.

A megelőzés érdekében megfelelő lejtést kell kiképezni, a havat és a jeget el kell távolítani a faltól, a lefolyócsatornát és a vízelvezetőt időközönként ellenőrizni kell.

b. A talajnedvesség (talajpára) felszívódik a falba, melynek jellemző oka az alapozás hiánya, illetve párazáró anyagok alkalmazása a fal mentén (beton járda, a lambéria szakszerűtlen alkalmazása), vagy nem lélegző burkolatok és szigetelők használata (betonlábazat).

Az utóbbi két eljárás megakadályozza a nedvesség elpárolgását a falból

Megoldás:

- Beton járda helyett téglaterítés
- Lélegző szigetelők használata
- Utólagos szigetelés a padlózat szintjén (falátvágásos módszer, lemezbesajtolásos eljárás, injektálásos módszer)

c. Hosszantartó esőzések után jelentkező felszín alatti rétegvizek

A rétegvizek folyamatosan biztosítják a vízutánpótlást a falak nedvesedéséhez

Megoldás a drénezés.

d. Külső és belső beázások

Okozója a sérült héjazat (törött cserép, repedt pala, megrongálódott ereszcserép, stb.)

Megoldás: A héjazat rendszeres ellenőrzése és szükség szerinti javítása

e. Csőtörés a falban (lehet lassú és alattomos is)

Az alattomos csőtörés ismérvei: a nedves csempefugák, vagy a vízvezetékek nyomvonalának a nedvesedése

Időközönként ajánlott ellenőrizni a vízórat, hogy mozog-e a csillagkerék az összes vízcsap elzárásakor?

f. A levegő magas páratartalma a lakásban a következő meg gondolatlan lakáskorszerűsítés és szigetelés következménye: A falak teljes körű külső szigetelése, a nyílászárók teljes körű cseréje műanyag alapúra, szigetelő falfestékek alkalmazása.

Megoldás: Szellőző rendszer beépítése

g. Lefolyó- és ereszcserép eldugulása

Az ereszcserép- és lefolyócsatornát a felgyülemlett falevelek eltömíthetik, melynek következtében a csapadékvíz túlcserdul és könnyen ráfolyhat a falra vagy a fal alá.

Megoldás: Az ereszcserép- és lefolyócsatorna alkalmankénti ellenőrzése és tisztítása

Repedések a falon

1. Hajszáltrepedés

Ezek a repedések nem veszélyesek, általában csak a vakolati hibákat jelzik, a mérete nem haladja meg az 1 millimétert.

Megoldás: A repedés kikaparása mellett, glettanyaggal történő javítás, fehér fal esetén fehér színű fogkrém használata

2. Függőleges repedés

Az épület függőleges teherviselő szerkezetei nincsenek megfelelően "összeépítve" és önálló egységként mozognak (a terhelés nem oszlik szét).

Megoldás: Szakember bevonása a probléma megoldásába

3. Vízszintes repedések

Az alaptest gyenge kivitelezésére vezethető vissza. Emeletes épületeknél a földem szakaszerűtlen kiképzése. A nagy hőmérséklet-változás hőtágulási feszültségekből eredő vízszintes repedéseket okozhat

Megoldás: Szakember bevonása a probléma megoldásába

4. Ferde irányú (45°-os repedés)

A 45°-os repedés szinte kivétel nélkül süllyedésre utal

Okai: Az alapozás hiánya – egyenetlen süllyedés, vagy terhelési viszonyok megváltozása (téli nagy mennyiségű hó a tetőn, pala helyett cserépfedés, ráépítések), vagy az épület alatt lévő esetleges üregek, vagy a fal közelében lévő élő fa.

Megoldás: Szakember bevonása a probléma megoldásába

Az épített örökség biztosítása

Az épített örökség biztosítása legyen teljes körű (az összes ingóságra és ingatlanra kiterjedő), használjunk valós paramétereket és alkalmazzunk a helyi viszonyokra szabott biztosítási módokat.

**TÁMOP- 3.2.4.A - 11/1 – 2012 - 0056 „A tudás Patakja” című pályázat
2013. decemberi programjai**

Könyvtárismereti felkészítés (9)

Időpont: 2013. december 12. 9:45 – 10:45
Téma megnevezése: A Levéltár helye és szerepe a könyvtár életében
Előadó: Szentimrei Márk levéltáros
Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

Irodalmi kör (7)

Időpont: 2013. december 12. 15:00 – 16:00
Téma megnevezése: Ép testben ép lélek – A Sárospataki Református Kollégium orvostanárai
Előadó: Pocsainé dr. Eperjesi Eszter muzeológus
Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Irodalmi est (10)

Időpont: 2013. december. 16. 18:00 – 19:00
Téma megnevezése: Elfelejtett neves emberek. (Komáromi János és kortársai)
Előadó: Berencsi István középiskolai tanár
Helye: Sárospataki Református Kollégium, Kossuth Internátus

Teológiai szakmai program (12)

Időpont: 2013. december 17. 8:00 – 9:00
Téma megnevezése: Karácsonyi készülődés
Előadó: Nádasi Erika vallásstanár
Helye: Sárospataki Református Kollégium, Általános iskola

Könyvtárismereti felkészítés (9)

Időpont: 2013. december 12. 9:45 – 10:45

Téma megnevezése: A Levéltár helye és szerepe a könyvtár életében

Előadó: Szentimrei Márk levéltáros

Helye: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Gutenberg terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Könyvtárismereti felkészítés

A Sárospataki Református Kollégium szeretettel meghívja Önt a
A Levéltár helye és szerepe a könyvtár életében
című előadásra

Előadó: Szentimrei Márk

Időpontja:

2013. december 12. (csütörtök) 9:45 óra

Helyszín: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei,
Gutenberg terem

Összefoglalás

Az előadás célkitűzése az volt, hogy a Kollégium gimnáziumának diákjai egy általános ismertetőt kapjanak az intézmény részegységeként működő levéltár feladatáról és az itt őrzött dokumentumok jellegéről. A szóbeli előadást Power Point-os prezentáció kísérte.

Mindenekelőtt a levéltár fogalmát tisztázta az előadás. Szó volt arról, hogy a levéltárak milyen típusú anyagokat őriznek, ezek a történeti értékkel bíró források hogyan kerülhetnek törvényesen a levéltárakban, illetve, hogy mik a kutathatósági feltételek. Ezek után röviden utalás történt a Kollégium közel fél évezredes múltjának fontosabb eseményeire, különös tekintettel arra, hogy milyen típusú iratok képződtek a Kollégium történetének különböző korszakaiban. A seniornak a feladatáról, az egykori „leveles ládának” a szerepéről, különböző jogbiztosító iratok funkciójáról hallhattak mindeközben a diákok.

A levéltár történetén belül hangsúlyosan esett szó Zsoldos Benőről, aki 1890-től az első hivatásos levéltárosa volt a Kollégiumnak, és akinek a nevéhez köthető a Tiszáninneri Református Egyházkerület Levéltárának egyesítése a Kollégium levéltárával. Darabszintű iratrendezési módszerét is sikerült röviden bemutatni.

Mindezek után a legértékesebb és legérdekesebb levéltári dokumentumokról készült fényképek bemutatása következett: a legrégebbi eredeti oklevelünkről, amely 1294-ben keletkezett, aztán egy Habsburg pecséttel ellátott királyi oklevél a 17. századból, tanítói és lelkési díjlevelekről készült fényképek is bemutatásra kerültek, ezeket közösen el is olvastuk és az olvasottakat elemeztük. Egy 19. század közepi egyházközségi anyakönyv egyik oldaláról készült fényképet is megtekinthettek a diákok, majd végül egy kollégiumi iskolai naplórészletet.

Az előadás után kérdéseket lehetett feltenni az elhangzottakkal kapcsolatosan. A kérdések zömmel arra vonatkoztak, hogy ki kaphat betekintést a levéltári dokumentumokba és milyen feltételekkel, illetve családkutatás terén milyen segítségre számíthat az ember.

Végezetül az érdeklődőbb diákok bemehettek az egyik raktárhelyiségbe, ahol „testközelben” láthattak iskolai naplókat és egyházközségi dokumentumokat.

Irodalmi kör (7)

Időpont: 2013. december 12. 15:00 – 16:00

Téma megnevezése: Ép testben ép lélek – A Sárospataki Református Kollégium orvostanárai

Előadó: Pocsainé dr. Eperjesi Eszter muzeológus

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi kör

A Sárospataki Református Kollégium szeretettel meghívja Önt a
Ép testben ép lélek – A Sárospataki Református Kollégium orvostanárai
című előadásra

Előadó: Pocsainé Dr. Eperjesi Eszter

Időpontja:

2013. december 12. (csütörtök) 15 óra

Helyszín: Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

Összefoglalás

A Sárospataki Református Kollégium Múzeumában páratlan értékű orvostörténeti tárgyak, dokumentumok kerültek beírásra az évszázadok során. A Nagykönyvtár könyv- és kéziratos anyagában őrizzük az iskola orvostanárainak munkáit, különleges orvostörténeti dokumentumait. A Sárospataki Református Kollégiumban választottak először hazánkban iskolaorvost, 1791-ben, és 1852-ben szintén elsőként létrehozták Patakon a főiskolai kórházat, 1864-ben pedig a Betegsegélyző Egyletet.

Az 1531-ben alapított Sárospataki Református Kollégiumban a tantárgyak között a természettudományok ismerete is szerepelt. Az első orvostanár Balsarāti Vitus János, aki peregrinációban teológiai, filozófiai és orvosi tanulmányokat folytatott. Külföldi útja során tanulmányozta Vesalius híres anatómiai atlaszát, megismerte Leonard Fuchst, a híres botanikust, Konrad Gessnert, a nagytekintélyű természettudóst. Perényi Gábor, a gazdag reneszánsz pataki főúr hazahívta, és a kollégium professzoraként, udvari orvosként tevékenykedett. A 17. században Csanaky Máté orvosdoktor és Comenius, a híres pedagógus tevékenységei határozták meg a diákság érdekében tett egészségügyi lépéseket. 1671-ben, a kollégium bujdosásra kényszerült. A 18. század elején a diákság és a tanárok visszatértek Patakra és folytatódott a tanítás. Az orvostanár ekkor Szathmáry Paksi Pál volt. Bölcsészetet, görög nyelvet, fizikát, matematikát, elsőként algebrát, természetrajzot és fűvészetet tanított.

1791-ben Tóthpápay Mihály személyében alkalmaztak először iskolaorvost, aki nevelési felügyelőként is tevékenykedett. A kollégium első orvosi jelentésében 19 fertőzőesetű betegségről és 18 sebészeti ellátásról számolt be. 1796-tól már tantárgyként tanították az egészségtant és a híres intézménynek ekkor már kórházalapítványa is volt.

1834-től Soltész János az iskola orvosa és az első iskolai kórház megálmodója. Különleges terve csak 1852-ben valósulhatott meg. A híres professzor elsőként javasolta a Magyar Orvosi kamara létrehozását.

Lengyel Endre volt a következő iskolaorvos, akinek a kutatási területe a belgyógyászat és a törvényszéki orvostan. Raisz Gedeonnal együtt megalapították a Zemplén Megyei Orvos-Gyógyszerész Egyesületet. Raisz Gedeon munkálkodása idején, 1864-ben létrehozták az Ifjúsági Betegsegélyző Egyletet, adományokat fogadtak el és jótékonyági összejöveteleket tartottak.

1873-tól, közel hatvan éven át Kókai Kun Zoltán a kollégium iskolaorvosa. Közegészségtant és törvényszéki orvostant tanított, és az iskolai kórház fejlesztésével foglalkozott. Fontosabb munkái: Értekezés a fülbetegeknél alkalmazott gyógmódról; A gégetükrcsészet; A tuberkulózis elleni védekezésről; Törvényszéki orvostan.

1932-ben az új iskolaorvosnak Jakó Jánost nevezték ki. A Kollégium 1937-ben a Kazinczy utcában az ún. Debreceni-féle házban négy kórteremmel, váróval, rendelővel felszerelt kórházat működtetett. Az épületben gyógyszertár is volt és az ápolónő részére lakás. 1938-ban a diákok egészségügye érdekében a kórház szomszédságában felépült a járványkórház. Azonban 1952-ben az intézmény államosításával a kórház és az iskolaorvosi állás is megszűnt. Jakó János ezután körzeti orvosként tevékenykedett Sárospatakon.

A Nagykönyvtárban és a múzeumi gyűjteményben megőrzött orvostörténeti tárgyak, könyvek, dokumentumok arra köteleznek bennünket, hogy jubileumi kiállítások rendezésével és előadások tartásával megemlékezzünk az iskola híres orvostanáiról.

Irodalmi est (10)

Időpont: 2013. december. 16. 18:00 – 19:00

Téma megnevezése: Elfelejtett neves emberek. (Komáromi János és kortársai)

Előadó: Berencsy István középiskolai tanár

Helye: Sárospataki Református Kollégium, Kossuth Internátus

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi est

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

Elfelejtett neves emberek.
(Komáromi János és kortársai)

című előadásra

Előadó: Berencsy István

Időpontja:

2013. december 16. (hétfő) 18 óra

Helyszín: Sárospataki Református Kollégium,
Kossuth Internátus

Összefoglalás

A xx. századi irodalomba kerülésnek elsődleges szempontja: baloldaliság, internacionalizmus /később kozmopolitizmus, még később globalizmus /ateizmus, nemzetellenesség. Keresztényi nemzeti szellem - bármilyen értéket képvisel is - üldözendő, kirekesztendő, ha lehet, kitörlendő! Erdélyből: Szabó Dezső, Nyíró József, Tompa Sándor, Reményik Sándor, Wass Albert.

NOBEL-DÍJRA jelöltek: HERCZEG FERENC: Az élet kapuja, TORMAY CÉCILE: Régi ház, WASS ALBERT: Adjátok vissza a hegyeimet című művel.

Mégis más kapta az első irodalmi Nobel-díjat Magyarországon! Az agyonhallgatott Gyóni Géza tagja az Angol Irodalmi Társaságnak. Kosztolányi írja 1920-ban az Új Nemzedékben: Az e korszakát még a mai tankönyv is, mint eltévelyedést emlegeti, hogy aztán/parancsra, szükségből?/visszatérjen a helyes útra- a Nyugathoz!!! Ennek a Nyugatnak soha nem volt a példányszáma néhány száz-csak! Tehát Kosztolányi Dezső írja: kétféle irodalom létezik Budapesten: a magyar irodalom és az Ő irodalmuk! Íme a vörös hetesek. Következzenek a hozzáértőknek igazán beszédes nevek.

7 író: Molnár Ferenc, Bíró Lajos, Lengyel Menyhért, Gábor Andor, Heltai Jenő, Bródy Sándor, Szirmay Dezső.

7 kritikus: Keszler József, Bálint Lajos, Alexander Bernát, Sebestyén Károly, Hatvany Lajos, Béli Izidor, Erdélyi Nándor.

7 dramaturg: Alexander Bernát, Jób Dániel, Vajda László, Heltai Jenő, Hajó Sándor, Bárdos Artúr, Salgó Ernő.

Még ma is /2000 után/ egyetlen a cél: megfosztani az irodalmat nemzeti jellegétől! Ma is egyoldalú, elfogult, cinikus, gyűlölködő, rosszindulatú.

TORMAY CÉCILE bűne a nemzetféltés.

HERCZEG FERENC bűne az arisztokratikusság értékelése viselkedésben ,gondolkodásban.

KOMÁROMI JÁNOS Pataki diák, Felvidék szülötte. Újságíró. Első háború élményeit regényekbe foglalja. Trianon után soha többé nem mehetett haza, szülőföldjére. Haláláig nem tudja feldolgozni! Kurucos, lázadó gondolkodás, Habsburg gyűlölet. Jókai regényessége, Mikszáth humora otthon van nála. Laza szövésű regényei a két háború között igen népszerűvé tették, jóízűen humorizál. A pataki negyvennyolcasság és Trianon élő sebe okán is a nacionalizmus haláláig kíséri--érthetően.

Szemelvények hangoztak el: KOMÁROMI JÁNOS: Pataki diákok, A Nagy Háború Anekdotalái és HERCZEG FERENC: A Gyurkovics fiúk című művekből.

Teológiai szakmai program (12)

Időpont: 2013. december 17. 8:00 – 9:00

Téma megnevezése: Karácsonyi készülődés

Előadó: Nádasi Erika vallástanár

Helye: Sárospataki Református Kollégium, Általános Iskola

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Teológiai szakmai program

A Sárospataki Református Kollégium
szeretettel meghívja Önt a

Karácsonyi készülődés

című előadásra

Előadó: Nádasi Erika

Időpontja:

2013. december 17. (kedd) 8 óra

Helyszín: Sárospataki Református Kollégium,
Általános Iskola

Összefoglalás

„Mily szép, ha feltűnik a hegyeken az örömhírt hozó lába! Békességet hirdet, örömhírt hoz, szabadulást hirdet.” Ézsaiás 52, 7.

Karácsony ünnepére készülve kisebb és nagyobb diákjainknak különböző formában (evangelizáció, esti csendességek), hirdetjük évről-évre Krisztus születésének örömhírét. Ebben az évben a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumának, Általános Iskolájának és Diákotthonának 2. osztályos kisdíkjai között karácsonyi vetélkedő keretében is készülhettünk az ünnepre. A verseny az SRK Tudományos Gyűjtemények Tudás Patakja projektje keretén belül lett megszervezve 2013. december 17-én. A vetélkedőn az alsó tagozatos diákok felekezettől függetlenül vettek részt négy fős csapatokban.

A feladatok között volt gyorsasági (pl. karácsony témájú műalkotásokat apró részekből kirakni), találós kérdések bibliai személyek kitalálásával. Szintén időre kellett a diákoknak minél több kérdésre válaszolni az evangéliumok karácsonyi történetei kapcsán. Nagyon tetszett a gyermekeknek az asszociációs játék ahol csak egy-egy képpel, szóval utaltunk a megfejtendő bibliai részre. Ezen igen csekély információk alapján kellett kitalálniuk mely szentírási versek illenek leginkább az adott szóhoz vagy képhez. A délelőttöt színesítették vidám, játékos feladatok is, melyeken önfeláldozóan, sok nevetéssel bíztathatták egymást a csapattagok. A Tudás Patakja projekt segítségével nemcsak az első három helyezetteket, hanem a többi résztvevőt is megajándékozhattuk.

Nagyszerű volt megtapasztalni azt, hogy ilyen izgalmas és örömteli feladatok mellett mégis milyen komolyan és hittel fogadják diákjaink Isten ígését, a születés evangéliumát és jó volt az is látni, hogy számukra mennyire fontos nemcsak az örömhír befogadása, de annak ilyen játékos formában való megvallása is.

